

পিচত আৰু এটা ফছল কৰে দ্বিতীয় বাৰতো ফছল পুৰঠ হওক
বা নহওক দাগটোত লিখিব; কিন্তু প্ৰথম বাৰৰটো নেদেখুৱাব।

মিশ্ৰিত ফছল :

১২। মিশ্ৰিত ফছল ও কালি দেখুৱাবৰ কাৰণে চিঠাত কোনো বেলেগ ঘৰ দিয়া হোৱা নাই। বেচি পৰিমাণে হোৱা মিশ্ৰ ফছল বেলেগ ফছল হিচাবে গণ্য কৰিব আৰু চিঠা আৰু ফছলী সংক্ষিপ্ত মুঠ কালি ধৰিব। তথা সংগ্ৰহৰ কাৰণে ফছল কাটি পৰীক্ষা কৰি দোৱাৰ সময়ত যি অনুপাতে নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা হয় সেই হিচাবে জিলাভিত্তিত অংশ নিৰূপন কৰা হব। উদাহৰণ স্বৰূপে যেনে অৰহৰ একেলগে পথাৰত সিচিলে এই সংমিশ্ৰনত ধান অৰহৰ বুলি গণ্য কৰিব। আৰু তাৰ মুঠ কালিটো চিঠা বহীত ভৰাব। কম পৰিমাণে হোৱা সংমিশ্ৰনৰ ক্ষেত্ৰত পথাৰত অনুমানৰে মুঠ কালি শস্য ভেদে ভাগ কৰিব আৰু প্ৰত্যেক শস্যৰ বিপৰীতে সেই কালি দেখুৱাব।

১৩। একে সময়তে এখন পথাৰত যেতিয়া একে ফছলৰ দুই বিধৰ (Two varieties) খেতি কৰে, কিন্তু বেলেগ বেলেগ সময়ত কটা হয় সেই ফছলত মিশ্ৰিত ফছল বুলি ধৰিব।

১৪। যি সময়ত খেতি কৰা হয় সেই সময়ত মাত্ৰ এবাৰ হে শাক পাচলিৰ বা আন ফছলৰ কালি ভৰাব; সেই ফছল বছৰত একেবাৰতে বা কেইবা বাৰতে চপোৱা হলেও সেই বছৰত চপোৱা খেতিবোৰৰ সকলো হিচাব ধৰি প্ৰত্যেক একক হিচাবে অনুমানিক ফছল পোবা হিচাব উলিয়াব। যেতিয়া দুটা বা তাতকৈ বেছি বতৰত একে ধৰণৰ শাক পাচলি কৰা হয়, প্ৰত্যেক বতৰৰ বাবে এবাৰকৈ কালি ধৰিব।

১৫। একে বতৰতেই একে সময়তে বা অলপ অগাপিচাকৈ কৰা সংমিশ্ৰন ফছলৰ কালি ৰোৱাৰ সময়ত কেৱল এটা কালি ধৰিলেই হব, এই কালিটো মুঠ মিশ্ৰিত শস্যৰ কালি অনুপাতিক হিচাবে ধৰি লোৱা হব।

১৬। যদি কোনো ফছল বা মিশ্ৰিত ফছল সেই মাটি ডৰাত আগত হোৱা ফছলৰ পিচত ৰোৱা হয়, যি বতৰত যি ফছল ৰুইছিল সেই বতৰত ফছলৰ কালি ধৰিব।

১৭। যদি কোনো ফছলৰ মাটি কালি এক বিঘাৰ ১০/১ অংশৰ কম হয় তেতিয়া সেই ফছল বাদ দিব পৰা যায়, সেই মাটি কালি সেই ঠাইৰ মুখ্য মাটি কালিৰ লগত যোগ দিব।

ইস্তফা দাগ :

৬২। গোটা দাগ ইস্তফা বাবে বন্দবস্তৰ পৰা বাদ হলে পট্টাদাৰৰ নামৰ পৰিৱৰ্ত্তে “চৰকাৰী” শব্দটো লিখিব ৭নং ঘৰত। কোনো ইস্তফা দিয়া দাগৰ সীমা বা নম্বৰ উঠাই দিয়া বা নাকচ কৰা হলে (৪৩নং দফা মতে) চিঠা শুধৰাই ওচৰত থকা চৰকাৰী দাগৰ লগত কালি চামিল কৰিব; কিন্তু ভিন ভিন শ্ৰেণীৰ দাগ হলে একে লগে চামিল নকৰিব। যদি কেতিয়াবা দাগ চামিল কৰিব লগীয়া হয়, সেই কাৰণে যদি দাগৰ নম্বৰ পৰিৱৰ্ত্তন হয়, সেই কথা শ্ৰেণীফলা বহীত মন্তব্য ঘৰত লিখি ৰাখিব। দাগটো সম্পূৰ্ণভাৱে বা তাৰ একাংশ পুনৰ কোনোবাই ললে আন চৰকাৰী দাগৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য নিয়ম এই ক্ষেত্ৰটো খাটিব।

ফৌত, ফেৰাৰ, যোত্ৰহীনবাদ :

৬৩। মণ্ডলে ফৌত, ফেৰাৰ, যোত্ৰহীন তালিকা ভুক্ত কৰা দাগ আৰু হুকুম মতে বন্দবস্তৰ পৰা বাদদিয়া যেনে ভূমি অধিগ্ৰহণ বা পট্টাৰদ কৰা ইত্যাদি মাটিৰ সম্পৰ্কত ওপৰত কোৱা নিয়ম পালন কৰিব। পট্টাদাৰৰ নাম কাটি “চৰকাৰী” বুলি লিখিব।

৬৪। প্ৰকৃত জলসিঞ্চনৰ মাটি কালি প্ৰথম বছৰ, দ্বিতীয় বছৰ, তৃতীয় বছৰৰ কাৰণে যথাক্ৰমে ১৬, ২২, ২৮নং ঘৰত ভৰাব আৰু ঘূৰণীয়া চিহ্ন এটা দিব। তেনেকৈ পানী যোগানৰ উৎসবোৰ যথাক্ৰমে প্ৰথম, দ্বিতীয়, তৃতীয় বছৰৰ কাৰণে ১৯, ২০, ২৬নং ঘৰত ভৰাব। জলসিঞ্চনৰ সংক্ষিপ্ত মণ্ডলে যথা সময়ত তৈয়াৰ কৰিব আৰু দাখিল দিব।

৬৫। বন্দবস্তী আৰু অনা বন্দবস্তী মাটিৰ সকলোবোৰ পৰিসংখ্যা একে ঘৰতে নোট কৰিবৰ কাৰণে নতুনকৈ সংশোধিত হোৱা চিঠা উদ্ভাৱন কৰা হৈছে। পিচৰ ক্ষেত্ৰত ৭নং ঘৰটো পট্টাদাৰৰ নামৰ ঠাইত “চৰকাৰী” লিখি সংশোধন কৰিলে হব। যদি মাটি খিনি কাকো পট্টন দিয়া নাই তেন্তে ৭নং ঘৰত “চৰকাৰী” বুলি দেখুৱাব যাতে সেই মাটি পট্টন নোহোৱা বুলি জানিব পৰা যায়। যদি মাটিখিনি কোনো ৰাজহুৱা অনুষ্ঠানৰ কাৰণে

সংৰক্ষিত হয় তেন্তে সেই ঘৰত “সংৰক্ষিত চৰকাৰী” বুলি দেখুৱাব আৰু ৩১নং ঘৰত যি উদ্দেশ্যৰে সংৰক্ষিত কৰা হৈছে সেইটো নোট কৰিব।

বান্ধৰ মাটি :

৬৬। (১) স্থায়ী বান্ধৰ মাটি চিঠাৰ বেলেগ ঘৰত ভৰাব। পথাৰৰ বান্ধ বা এডোখৰ জমি য'ত বেলেগে দাগ নম্বৰ দিয়া হৈছে, সেই জমি যি হিচাবে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে, তেনে ধৰণে লিখিব। যেনে যদি কোনো শস্য ৰোৱা হৈছে তেন্তে ৰূপিত শ্ৰেণী আৰু যদি গাঁৱলীয়া বাট হিচাবে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে তেন্তে অনাখতিৰ কামৰ বাবে ব্যৱহাৰ হোৱা বুলি, যদি কোনো গছ গছনি হৈছে তেন্তে সান মিহলি গছৰ বুলি আৰু গৰুৰ ঘাহৰ বাবে ব্যৱহাৰ হোৱা ঘাহনি বুলি ধৰিব।

(২) বাননিয়ন্ত্ৰণ বান্ধৰ বা ভূমি সংৰক্ষণৰ বান্ধৰ আৰু জলসিঞ্চিত কামৰ কাৰণে তৈয়াৰ কৰা জলসিঞ্চিত বান্ধৰ মাটি কালি অনাখতিৰ কামৰ বাবে ব্যৱহাৰ হোৱা মাটি বুলি গণ্য কৰিব। যদি কোনো ফছল পথাৰত কৰে তেন্তে সংশ্লিষ্ট ফছলৰ শ্ৰেণীত ভৰাব। কোনো কাৰণতে বান্ধবোৰ শ্ৰেণী ভুক্ত নকৰিব।

৬৭। যি সকল একচনীয়া পট্টাদাৰ স্থানীয় বাসিন্দা নহয়, তেওঁলোকৰ বিৱৰণ ৩১ নং ঘৰত দিব। যেনে :-

(ক) চাহ বাগিচাৰ অৱসৰি বনুৱা

(খ) নেপালি

(গ) মাৰোৱাৰী

(ঘ) চাহ বনুৱাৰ বাহিৰে চাহ বাগিচাৰ আন কৰ্মচাৰী।

(ঙ) অন্যান্য যেনে :- ৰেলৰ বনুৱা, পূৰ পাকিস্থানৰ পৰা অহা আৰু ভাৰতীয় নাগৰিকত্ব পোৱা খেতি কৰি খোৱা পমুৱা মানুহ আৰু ভাৰতৰ অইন অইন ৰাজ্যৰ পৰা অহা।

বিশেষ হুকুম মতে বা ভূমি অধিগ্ৰহণ কৰি যদি ৰাজহুৱা অনুস্থানৰ কাৰণে আচুতীয়াকৈ ৰখা হয় যেনে :- (গৰু চৰণীয়া, শিবিৰ পাতিবৰ কাৰণে, ৰাজহুৱা অনুস্থানৰ বাবে, ৰাস্তা, ধৰ্ম্মানুস্থানৰ বাবে, পুখুৰী হিচাবে) তেন্তে

এই কথা ৩১ নং ঘৰত লিখি থব। আৰু চিঠা নকল কৰোতে পুনৰ লিখিব।
চিঠাৰ আগ ভাগত তেনে সংৰক্ষিত মাটিৰ তালিকা এখন ৰাখিব।

৬৮। চিঠা নতুনকৈ লিখা হলে মঙলে অন্ততঃ চিঠাৰ আগভাগত ১০ পৃষ্ঠা
নিম্নোক্ত কাৰণত আচুতীয়াকৈ ৰাখিব :-

- (১) গাওঁ পৰিদৰ্শনৰ সময়ত উপপ্ৰতি সমাহৰ্ত্তা বা পৰ্য্যবেক্ষক কাননগোহৰ
মন্তব্য আৰু হুকুম লিপিবদ্ধ কৰাৰ কাৰণে।
- (২) দৰীয়াবাদী বন্দবস্তৰ সময়ত বা মূল বন্দবস্তৰ সময়ত জমা দিয়া
দাগৰ তালিকা আৰু ইস্তফা দিয়া দাগৰ নতুনকৈ জমা দিয়া দাগৰ
তালিকা।
- (৩) ইস্তফা বাদ যোৱা দাগৰ তালিকা ফৌত ফেৰাৰ, যোত্ৰহীন হোৱা
বাবে বাদ যোৱা দাগৰ তালিকা আৰু বিশেষ হুকুম মতে বাদ যোৱা
দাগৰ তালিকা।
- (৪) বন্দবস্তৰ আচুতীয়াকৈ ৰখা দাগৰ তালিকা সংৰক্ষিত হোৱাৰ কাৰণ
আৰু কালিৰ পৰিমাণ।
- (৫) সংৰক্ষিত দাগৰ তালিকা-বেদখলী নাম, ঠিকনা, কালিৰ পৰিমাণ,
প্ৰতিবেদনৰ তাৰিখ, পিচত হোৱা হুকুমৰ নোট, আৰু কাৰ্য্য ব্যৱস্থাৰ
ফল।
- (৬) চৰকাৰী দাগৰ কালি সহ তালিকা এখন শেহতীয়া পুনৰ বন্দবস্তৰ
সময়ত মাটি কালি দাগৰ বিপৰীতে দেখুৱাব।

৬৯। পথাৰত চিঠা নতুনকৈ লিখা হলে আগৰখন চক্ৰ অফিছত ৰাখিব আৰু
চিঠা আকৌ নকল নহয় মানে তাত থাকিব তাৰ পিচত উপায়ুক্তৰ হুকুম
মতে নষ্ট কৰি পেলাব।

৫ম খণ্ড জমাবন্দি

৭০। (ক) ম্যাাদি পট্টা (খ) মূল বন্দবস্তৰ একচনা পট্টা (গ) দৰিয়াবাদী একচনা
পট্টাৰ বাবে পৃথক পৃথক জমাবন্দি প্ৰস্তুত কৰা হয়। এইবোৰৰ বাহিৰেও
নিষ্পিখেৰাজ আদি বিশেষ বন্দবস্তী মাটিৰ বাবে পৃথক জমাবন্দি ৰখা হয়।

জমাবন্দি পঞ্জী :

৭১। ম্যাডি আৰু বিশেষ বন্দবস্তী পট্টাৰ হিচাব ৰখা ঘাই বহী হৈছে জমাবন্দি পঞ্জী। এইটোৱেই জিলাৰ যোৱা পুনৰ বন্দবস্তৰ সময়ত প্ৰস্তুত কৰা জমাবন্দি। পট্টাদাৰে দিবলগীয়া মাটিৰ ৰাজহ আৰু স্থানীয় কৰ এই জমাবন্দিত অন্তৰ্ভুক্ত কৰা থাকে আৰু এইটো এটা স্থায়ী নথি যিটো চলিত বন্দবস্তীৰ কালচোৱাৰ শেষৰ বছৰলৈ চলি থাকিব। এইটো পঞ্জীয়ক কাননগোহে পুনৰ বন্দবস্তী মিয়াদ পৰ্য্যন্ত ৰাখে আৰু প্ৰয়োজনীয় সংশোধন কৰি থাকে। ইস্তফা, ফৌত ফেৰাৰ, যোত্ৰহীন কিস্বা বিশেষ হুকুমমতে বাদ যোৱা দাগবিলাক তাৰ পৰা কাটি পেলাব আৰু মণ্ডলৰ চিঠা অনুসাৰে নকৈ বন্দবস্ত হোৱা দাগবোৰ ভৰাব। উপপ্ৰতি সমাহৰ্ত্তা বা আন কোনো ক্ষমতাসম্পন্ন বিষয়াৰ হুকুম নহলে নাম পৰিৱৰ্ত্তন নকৰিব।

হাতৰ ম্যাডি জমাবন্দি :

৭২। মণ্ডলৰ ব্যৱহাৰৰ নিমিত্তে জমাবন্দিৰ নকল এটা ৰখা হয় আৰু তাকে মণ্ডলৰ হাতৰ ম্যাডি জমাবন্দি বোলা হয়। খাজনা সংগ্ৰহ কৰিবলগীয়া বাৰ্ষিক জমা ওৱাচীল প্ৰস্তুত কৰিবৰ কাৰণে মৌজাদাৰ বা তহচিলদাৰে এই জমাবন্দি নিব পাৰিব। জমাবন্দিত যি যি পৰিৱৰ্ত্তন কৰা হয় সেই বিলাক এই বহীতোত দেখুৱাব লাগিব।

হাতৰ ম্যাডি জমাবন্দিৰ এটা পাতত পথাৰত হোৱা বাটোৱাৰ তাৰিখ সহ হুকুম হোৱা সংশ্লিষ্ট দাগবোৰৰ এখন তালিকা স্থায়ীভাবে ৰাখিব। আৰু ৩৯নং অধিনিয়ম মতে নতুন মেপ ব্যৱহাৰৰ বাবে আনিলে উক্ত মেপত এই দাগসমূহ দেখুৱাব। ৫৩ নং অধিনিয়মমতে যেতিয়া মেপখন পুনৰ মুদ্ৰণৰ কাৰণে দিয়া হয় তেতিয়াও এই কথাৰ উল্লেখ ৰাখিব।

৭৩। মূল আৰু দৰিয়াবাদী বন্দবস্তৰ সময়ত একচনা পট্টাৰ জমাবন্দি মণ্ডলে প্ৰতি বছৰে নতুনকৈ প্ৰস্তুত কৰিব। পৰ্য্যবেক্ষক কাননগোহ এই জমাবন্দি তন্ন তন্নকৈ পৰীক্ষা কৰিব। এইবোৰ নকল কৰিব নেলাগে। মূলখন মণ্ডলে ৰাখিব আৰু জমাওৱাচীল লিখিবৰ কাৰণে মৌজাদাৰ বা তহচিলদাৰে বিচাৰিলে দিব লাগিব।

জমাবন্দিত শ্ৰেণীভুক্তিকৰণ :

৭৪। একচনা জমাবন্দীৰ ৬নং আৰু ৭নং ঘৰ মাটিৰ ব্যৱহাৰ অনুযায়ী চিঠাৰ সংশ্লিষ্ট ঘৰৰ পৰা পুৰাব। ম্যাডি জমাবন্দীৰ ক্ষেত্ৰত আৰু কমি বেছি হোৱাৰ পিচত নতুনকৈ লোৱা মাটিৰ ক্ষেত্ৰত যিবোৰ পৰিৱৰ্ত্তন হয় আৰু যাৰ খাজনা নতুনকৈ কঢ়িব লগা হয় এনে মাটিৰ ক্ষেত্ৰত একে ধৰণৰ ব্যৱস্থা প্ৰযোজ্য হব। ম্যাডি জমাবন্দিত নতুনকৈ ভুক্ত হোৱা মাটিৰ অথবা মাটি কমি বা বেচি হোৱাৰ কাৰণে যিবোৰ পট্টাৰ পৰিৱৰ্ত্তন হৈছে আৰু যি মাটিৰ খাজনা নতুনকৈ কঢ়িবলগীয়া হব, এনেবোৰ ক্ষেত্ৰতো একচনা জমাবন্দীৰ দৰে ৬ আৰু ৭ নং ঘৰ চিঠাৰ সংশ্লিষ্ট ঘৰৰ পৰা পূৰণ কৰিব লাগিব।

৭৫। মণ্ডলৰ হাতৰ জমাবন্দি, একচনা, ম্যাডি, চলিত বন্দবস্তৰ মিয়াদ পৰ্য্যন্ত মণ্ডলৰ হাতত থাকিব। পূৰ্বৰ তিনি বছৰৰ একচনা জমাবন্দি চক্ৰ কাৰ্যালয়ত জমা দিব আৰু তিনি বছৰ ৰাখি উপায়ুক্তৰ হুকুমমতে নষ্ট কৰিব।

৬ষ্ঠ খণ্ড জহকালিৰ চফৰ

৭৬। ১৫ ফেব্ৰুৱাৰীৰ পৰা হবলগীয়া জহকালিৰ চফৰলৈ কাৰ্যালয়ৰ পৰা যাওতে এইবিলাক বস্ত্ৰ মণ্ডলে লগত নিব :

(১) গাওঁৰ মেপ (২) চিঠা (৩) পুনৰ বন্দবস্তৰ সময়ত শ্ৰেণীফলা মেপ আৰু বহী (৪) ইস্তফা পঞ্জী (৫) পতিত মাটিৰ মঞ্জুৰ হোৱা দৰ্খাষ্টি (৬) দাদন কৰিবলগীয়া দৰিয়াবাদী পট্টা (৭) মাটিৰ সীমা সমজোৱা দৰ্খাষ্টিবোৰ (৮) পতিত মাটিৰ কাৰণে দিয়া দৰ্খাষ্টিবোৰ।

জহকালীন চফৰৰ কামৰ প্ৰক্ৰিয়া :

৭৭। জহকালি চফৰত মণ্ডলে কৰিবলগীয়া মুখ্য কামবোৰ যেনে (ক) পট্টা দাদন (খ) নতুন মাটি পিয়ল (গ) ইস্তফা পৰীক্ষা (ঘ) ফৌত ফেৰৰ

যোত্রহীন তালিকা প্রস্তুতি, (ঙ) চিঠা প্রস্তুতি (চ) ফছল পৰিসংখ্যা সংগ্ৰহকৰণ (ছ) জৰীপৰ চিন সমূহ পৰীক্ষা কৰা (জ) চৰকাৰী মাটিৰ দাগ আৰু গাৱলীয়া গোপাচাৰ চোৱা (ঝ) মাটিৰ সীমা সমজোৱা স্থগিত দৰ্খাষ্টবোৰ তদন্ত কৰা (ঞ) পতিত মাটিৰ কাৰণে দিয়া দৰ্খাষ্ট তদন্ত কৰা (ট) ভূমিৰ সৰ্ব্বোচ্চ পৰিমাণ নিৰ্দ্ধাৰণ আইনমতে অধিক মাটি থকা মানুহৰ নাম তদন্ত কৰা।

পট্টাদান (পট্টা বিতৰণ) :

৭৮। মণ্ডলে দৰিয়াবাদী পট্টাৰ দান ১ মাৰ্চৰ ভিতৰত শেষ কৰিব।

নতুন আবাদ মেপত তোলা :

৭৯। নতুন আবাদি মাটি আৰু বৰ্দ্ধিত আবাদি মাটি মেপত তুলিব আৰু চৰ-জমিনত কালি কৰিব।

ইস্তফা পৰীক্ষা :

৮০। ইস্তফা দৰ্খাষ্টবোৰ চক্ৰ কাৰ্যালয়ৰ পৰা পালে মণ্ডলে চৰ-জমিনত পৰীক্ষা কৰিব আৰু চিঠাত যাবতীয় সংশোধন কৰিব। চিঠাৰ খালি পাত এটাত পৰীক্ষা কৰা ইস্তফা দাগবোৰৰ তালিকা কৰি ৰাখিব।

ফৌত ফেৰৰ যোত্রহীন তালিকা প্রস্তুতিকৰণ :

৮১। যিবিলাক দাগত দখল নাই আৰু পট্টাদাৰ উত্তৰাধিকাৰী নথকাকৈ চুকাল (ফৌত) বা নিৰুদ্দেশ হল, একো ঠিকনা নাই (ফেৰৰ) সেইবিলাক দাগৰ ৬নং ফৰমত মণ্ডলে এখন তালিকা কৰিব। যিবিলাক পট্টাদাৰে যোত্রহীন হৈ খেতি কৰিবলৈ একেবাৰে এৰি দিয়ে তেনে মানুহৰ দখল নথকা দাগবোৰ আৰু যোত্রহীন বুলি যিবিলাক দাগ উপায়ুক্তই বাদ দিবলৈ হুকুম দিয়ে সেইবোৰ দাগ সুকীয়াকৈ তালিকাত ভৰাব। চিঠাৰ খালিপাত এটাত ফৌত ফেৰৰ যোত্রহীন দাগৰ তালিকা কৰি ৰাখিব।

দখলকাৰৰ নাম ভুক্তকৰণ :

৮২। চফৰত থাকোতে মঙলে যিমান পাৰে লাটৰ দাগবোৰ চাব আৰু ৰায়তৰ বাহিৰে যদি ম্যাডি পট্টাত ভুক্ত থকা দাগবোৰত নামজাৰী নোহোৱা দখল পৰিৱৰ্ত্তন পায়, তেতিয়া চিঠাৰ ৮নং ঘৰত নামজাৰী নোহোৱা দখলকাৰৰ নাম ভুক্ত কৰিব আৰু একোটা শব্দৰে দখলৰ কাৰণটো লিখি ৰাখিব (যেনে উত্তৰাধিকাৰী খৰিদা, দান, বন্ধক সলনি)। মঙলে এই কথাবোৰ চিয়াহীৰে লিখি তাত চহী আৰু তাৰিখ দিব। কিন্তু একচনা পট্টাৰ ক্ষেত্ৰত উত্তৰাধিকাৰী সূত্ৰে বা অংশীদাৰসূত্ৰে দখল কৰা মানুহৰ নাম চিঠাৰ ৮নং ঘৰত লিখিব আৰু অন্যান্য প্ৰকাৰে যেনে হস্তান্তৰ। বাকী, দান, সলনি, বন্ধকী, ইত্যাদি সূত্ৰে দখল কৰা ক্ষেত্ৰত দখলৰ প্ৰকাৰ, দখলকাৰৰ নাম, পিতা বা স্বামীৰ নাম, ঠিকনা আদি চিঠাৰ ৩১নং ঘৰত লিখিব, ৮নং ঘৰত নহয়। চিঠাৰ নকল সহ তেওঁ উপপ্ৰতি সমাহৰ্ত্তাৰ ওচৰত এই তথ্য সম্পৰ্কে প্ৰতিবেদন দিব। উপপ্ৰতি সমাহৰ্ত্তাই চৰকাৰৰ শেহতীয়া হুকুম আৰু নিৰ্দেশ অনুযায়ী এই বিষয়ে ব্যৱস্থা লব। (৫৮ (১) অধিনিয়মমতেও)

নতুন দাগৰ তথ্য :

৮৩। জৰীপৰ সময়ত নতুনকৈ খোলা দাগবোৰৰ আৱশ্যকীয় বিৱৰণ লিখি ৰাখিব মঙলে চিঠাত নতুন দাগটো চৰকাৰী দাগৰ একাংশ হলে সেই দাগৰ নম্বৰটো চিঠাৰ দাগত লিখি লব। আৰু এই চিঠা নতুনকৈ নকল কৰোতে এই দাগটোও নকল কৰিব। চিঠাৰ খালি পাত এটাত নতুন দাগবোৰৰ তালিকা এখন কৰি থব। যি মাটিৰ বাবে দৰ্খাষ্ট দিছে কিন্তু দৰ্খাষ্ট মঞ্জুৰ হোৱা নাই সেই মাটি মেপত নেদেখুৱাব।

৮৪। জহকালি চফৰৰ সময়ত মঙলে সেই বতৰত হোৱা ফছলৰ কালি ভৰাব আৰু ফছল সংক্ষিপ্ত ১ম খণ্ডত নভৰোৱা ফছলৰ কালি ভৰাব। ফছলসংক্ষিপ্ত ১ম খণ্ডত আচুতীয়াকৈ নৰখা আৰু নভৰোৱা সাধাৰণ ফছলৰ কালি, সানমিহলি খাদ্য ফছলৰ বা অন্যখাদ্য ফছলৰ কালিৰ লগত যোগ কৰিব ফছলৰ সংক্ষিপ্ত ২য় খণ্ডত।

জলসিঞ্চিত মাটিৰ কাৰণে, ফছল হিচাবে জলসিঞ্চিত মাটিৰ পৰিমাণ উত সহ চিঠাৰ সংশ্লিষ্ট ঘৰত আগৰ দফাত উল্লেখ কৰা মতে ভৰাব।

৭ম খণ্ড জহকালিৰ কাৰ্য্যালয়ৰ কাম (বিহেচ)

জৰিমনা :

৮৫। যি মণ্ডলে ১৬ মেত অফিছত হাজিৰ নহয় তেওঁৰ অনুপস্থিতিৰ বাবে
প্রতিদিনে ২৫ পইচাকৈ জৰিমনা হব যদিহে উপ-প্রতি-সমাহৰ্ত্তাই কোনো
কাৰণত মাফ নিদিয়ৈ। চক্ৰ কাৰ্য্যালয়ত হাজিৰা বহী ৰাখি হাজিৰা লব
লাগে।

অফিছৰ কাম :

৮৬। জহকালি অফিছত তলত দিয়া কামবোৰ মণ্ডলৰ কৰিবলগীয়া কাম হব
(ক) কালি পৰীক্ষা (খ) হাতৰ ম্যাডি জমাবন্দি সংশোধন (গ) একচনা
জমাবন্দি প্রস্তুত (ঘ) একচনা আৰু ম্যাডি জমাবন্দিৰ মুঠ কৰা (ঙ) চিঠা
মুঠ কৰা (চ) গাওঁবাৰী আৰু লাটৱাৰী কমিবেছি বন্দবস্ত সংক্ষিপ্ত প্রস্তুত
কৰা (ছ) জমাবন্দিত নামজাৰী ইস্তফা আদি সংশোধন কৰা (জ) মেপৰ
কাম সম্পূৰ্ণ কৰা (ঝ) নতুন দাগৰ শ্ৰেণী পৰীক্ষা কৰা (ঞ) ফছল সংক্ষিপ্ত
(১ম খণ্ড) প্রস্তুত কৰা।

কালি ও শ্ৰেণী পৰীক্ষা :

৮৭। জহকালি চফৰত জৰীপ কৰা নতুন দাগবোৰৰ কালি পুনঃ টকস্কোৱাৰেৰে
কৰি চাব আৰু চিঠাৰ সংশ্লিষ্ট ঘৰবোৰ পৰীক্ষা কৰিব। নতুন দাগটো
চৰকাৰী দাগৰ অংশ হলে চৰকাৰী দাগটোৰ কালি পৰিৱৰ্ত্তন কৰিব।

৮৮। এই সময়ত কেৱল নতুন দাগবোৰ ভৰাই আৰু বাদযোৱা দাগবোৰ কাটি
মাত্ৰ হাতৰ ম্যাডি জমাবন্দি শুধৰাব। লাটৱাৰী কমিবেচি বন্দবস্ত সংক্ষিপ্ত
শেষ নোহোৱালৈকে নামজাৰী সংশোধন নকৰিব।

৮৯। নতুনকৈ বন্দবস্ত হোৱা দাগবোৰ হাতৰ জমাবন্দিত ভৰাব, আৰু বাদ যোৱা
দাগবোৰ কাটি পেলাব। চফা আৰু গাঁৱৰ মুঠত আৱশ্যকীয় সংশোধন
কৰিব। লাটৱাৰী কমিবেচি বন্দবস্ত সংক্ষিপ্তৰ কাম শেষ হলে আৰু যেতিয়া
মণ্ডলে নামজাৰি আৰু ইস্তফা আদিৰ সংশোধন কৰে, তেতিয়া জমাবন্দি

এনেধৰণে শুধৰাব যাতে দুয়োটা পঞ্জী সকলো প্ৰকাৰে মিল হয়।

জমাবন্দিৰ চফাৰ মুঠ দাগ যোগবাদ হোৱাৰ কাৰণে বহুৰি লৰচৰ কৰিব নেলাগে প্ৰত্যেক চফাৰ তলত বাওহাতৰ ফালে কমিবেচি বন্দবস্ত সংক্ষিপ্ত তৈয়াৰ কৰোতে যিবিলাক পৰিৱৰ্ত্তন কৰা আৱশ্যক হয় সেইবিলাকৰ সম্পূৰ্ণ বিৱৰণ দিলেই হব। আয়ুক্ত মহোদয়ৰ হুকুম নোপোৱালৈকে, সাময়িক ভাবে ৰদ কৰা ফৌত ফেৰৰ যোত্ৰহীন ম্যাডি পট্টাবোৰ ৰদ নকৰিব।

একচনা জমাবন্দি :

- ৯০। ইয়াৰ পিচত মণ্ডলে চিঠাৰ পৰা যাৱতীয় তথ্য সংগ্ৰহ কৰি একচনা জমাবন্দি তৈয়াৰ কৰিব। জমাবন্দি নকল কৰিব নেলাগে।
- ৯১। নকৈ বন্দবস্ত হোৱা মাটিৰ কালি সেই শ্ৰেণীৰ মাটিত ধাৰ্য্য কৰা বিঘা নিৰিখেৰে পূৰণ কৰি মণ্ডলে খাজনা কৰিব।

বিঘা ৰেট :

- ৯২। অসম ৰাজপত্ৰত ঘোষিত মঞ্জুৰ কৰা নিৰিখেই খাজনাৰ বিঘা নিৰিখ হব। কোনো গাওঁৰ ইউনিটৰেটেৰে (একক নিৰিখ) সেই গাওঁৰ শ্ৰেণী ফেঙ্কৰক (শ্ৰেণী উপাদান) অনা হিচাবত পূৰণ কৰি বিঘাৰেট উলিওৱা হয়। সেইটোৱেই অনা হিচাবত বিঘাৰেট হব। ৬ পইচাতকৈ কম হলে এক অনা বুলি ধৰিব নেলাগে আৰু ৬ পইচা বা তাতকৈ বেচি হলে এক অনা ধৰিব লাগে।

যিবিলাক জিলাত বা ঠাইত যত হয় ইউনিটৰেট বা ফেঙ্কৰ দশমিক মুদ্ৰাত কৰা আছে সেইবোৰত শ্ৰেণী ফেঙ্কৰেৰে পূৰণ কৰা ইউনিটৰেট পইচা হিচাবত পোৱা হব। সেইবোৰ নিকটতম পইচালৈ নিব। এক পইচাৰ আধা বা তাতকৈ বেচি অংশ পইচা হলে এক পইচা ধৰিব। আৰু আধাতকৈ কম হলে বাদ দিব। বিস্তৃত জৰীপৰ সময়ত প্ৰথমবাৰৰ কাৰণে ইউনিট ৰেট হিচাবত কৰ নিৰ্দ্ধাৰণ কৰোতে সেই পদ্ধতিৰো বিঘাৰেট উলিয়াব লাগে।

পুনৰ বন্দবস্ত নোহোৱা ঠাইৰ জৰীপ নোহোৱা মাটিৰ খাজনাৰ নিৰিখঃ

৯৩। নতুন বন্দবস্ত নোহোৱা অনা জৰীপ গাঁৱত নতুনকৈ লোৱা দাগৰ খাজনা চৰকাৰৰ হুকুমমতে কছিব লাগিব।

গাঁৱত সংক্ষিপ্ত আৰু সৰ্বমুঠ প্ৰস্তুত :

৯৪। হাতৰ ম্যাডি জমাবন্দি সংশোধন কৰি মণ্ডলে প্ৰত্যেক গাঁৱৰ জমাবন্দি সংক্ষিপ্ত তৈয়াৰ কৰিব আৰু যি যি কাৰণত কালি আৰু খাজনা কমি বেচি হয় সেইবোৰ শ্ৰেণীয়ে পৃথক ভাবে তাত দেখুৱাব। জমাবন্দিৰ শেষৰ ফালে থকা খালি পাত এটাত এই সংক্ষিপ্ত লিখিব। একচনীয়া জমাবন্দিৰো একেদৰে এটা সংক্ষিপ্ত তৈয়াৰ কৰিব।

চিঠা জমাবন্দিৰ মুঠ আৰু মোকাবিলা :

৯৫। (ক) ম্যাডি আৰু একচনীয়া জমাবন্দিৰ মুঠ কৰা হলে মণ্ডলে বন্দবস্ত অনুসৰি একচনা, ম্যাডি ইত্যাদি চিঠাৰ মুঠ ধৰিব। চিঠাৰ খেৰাজৰ মুঠ একচনাও ম্যাডি জমাবন্দিৰ খেৰাজৰ মুঠৰ লগত মিল হব লাগিব।

(খ) চফাৰ তলত প্ৰত্যেক ফছলৰ কালি চফাৱাৰী কৰি মণ্ডলে নোট কৰিব। ফছল সংক্ষিপ্ত ফৰমত তেওঁ চফাৱাৰীৰ পৰা প্ৰত্যেক ফছলৰ কালি কপি কৰি যাব আৰু এনেদৰে গোটেই গাঁৱৰ ফছল কালি পাব।

তেওঁ গাওঁমুৰী ফছল সংক্ষিপ্ত তৈয়াৰ কৰি তেওঁৰ গোটেই লাটৰ বাবে ফছল সংক্ষিপ্ত তৈয়াৰ কৰিব। আৰু পৰ্য্যবেক্ষক কাননগোহক ১ জুলাইৰ ভিতৰত দাখিল দিব। চফাৱাৰী কৰা গাওঁৰ ফছল সংক্ষিপ্ত কাগজ খনো জমা দিব।

গাওঁৱাৰী আৰু লাটৱাৰী কমিবেচি সংক্ষিপ্ত :

৯৬। ১১ নং ফৰমত প্ৰত্যেক গাওঁৰ কমিবেচি সংক্ষিপ্ত তৈয়াৰ কৰিব লাগিব, গাওঁৱাৰী সংক্ষিপ্তবোৰৰ পৰা মণ্ডলে লাটৱাৰী সংক্ষিপ্ত সেই ফৰমত তৈয়াৰ কৰিব।

প্ৰত্যেক মূল আৰু দৰিয়াবাদী বন্দবস্তৰ ব্যৱহাৰৰ নিমিত্তে প্ৰত্যেক মণ্ডলক ছপা সংক্ষিপ্ত ফৰমৰ বন্ধা বহী এটা যোগান ধৰা হব। এই বহীটো মণ্ডলৰ হাতত থাকিব।

৯৭। মৌজাৰ বন্দবস্ত সংক্ষিপ্ত (দৌল) তৈয়াৰ কৰিবৰ সুবিধাৰ কাৰণে মণ্ডলে খেৰাজৰ বাহিৰে আন আন মাটিৰো একে ধৰণৰ গাওঁৱাৰী আৰু লাটৱাৰী সংক্ষিপ্ত তৈয়াৰ কৰিব।

৯৮। জমাবন্দিৰ প্ৰতি পাতত পৃষ্ঠা নম্বৰ দিব লাগিব আৰু উপ-প্ৰতি-সমাহৰ্ত্তাই নিয়মিতভাৱে প্ৰত্যায়িত কৰিব লাগিব। মণ্ডলে তলত দিয়া কথাবোৰৰ এটা সংক্ষিপ্ত তৈয়াৰ কৰিব।

(ক) উতপ্ৰাসী লোকৰ মাটি থকা চফা নম্বৰ।

(খ) এই চফাত কোন কোন শ্ৰেণীৰ বিদেশী মানুহ আছে।

(গ) এই চফাত প্ৰত্যেক শ্ৰেণী মানুহৰ লগত বন্দবস্ত থকা মাটি কালি।

(ঘ) অনুসূচিত জনজাতি আৰু অনুসূচিত জাতিৰ মানুহৰ মাটি থকা মাটিৰ পৰিমাণ সহ চফা নম্বৰ।

এনেদৰে গাওঁ, লাট, মৌজা বা পৰগণাৰ মুঠ উলিয়াব।

পট্টাৰ খাজনা কছাত অমিল :

৯৯। জমাবন্দিৰ নামজাৰি আৰু বাতোৱাৰা সংশোধন কৰোতে যদি পট্টাই পট্টাই খাজনা কছাত অমিল হয় সেই অমিলৰ কথা উপায়ুক্ত বা মহকুমাধিপতিক জনাব।

জমাবন্দি সংশোধন :

১০০। বন্দবস্তীৰ কমিৰেচি সংক্ষিপ্ত প্ৰস্তুত কৰাৰ পিচত মণ্ডলে হাতৰ ম্যাডি জমাবন্দি আৰু সদৰ জমাবন্দি শুধৰাব অৰ্থাত উপ-প্ৰতি-সমাহৰ্ত্তা বা আন কোনো ক্ষমতা প্ৰাপ্ত বিষয়াই যিবোৰ পৰিৱৰ্ত্তন মঞ্জুৰ কৰিছিল আৰু যিবিলাকত তেওঁলোকৰ চিঠাত চহী আছে সেইবোৰ পৰিৱৰ্ত্তন সংশোধন কৰিব। সংশোধন কৰি মণ্ডলে চহী কৰিব আৰু তাৰিখ দিব আৰু হুকুমৰ তাৰিখ উল্লেখ কৰিব।

পঞ্জীয়ক কাননগোহৰ অফিচত যাতে মণ্ডলক বেচি দিন ৰখা নহয়, তাৰ বাবে পঞ্জীয়ক কাননগোহই উপ-প্ৰতি-সমাহৰ্তাৰ লগত পৰামৰ্শ কৰি যাতে দলে দলে মণ্ডল পঠিয়াই নথি সংশোধন কৰিব পাৰে, তাৰ বাবে এখন কাৰ্য্যসূচী উপায়ুক্ত বা মহকুমাধিপতিৰ অনুমোদন সাপেক্ষে যুগুত কৰিব।

আদলতৰ হুকুম মতে পৰিৱৰ্তন :

১০১। পঞ্জীয়ক কাননগোহই জমাবন্দি পঞ্জীত যিবিলাক পৰিৱৰ্তন কৰি থয় মণ্ডলে জমাবন্দি পঞ্জী সংশোধন কৰাৰ সময়ত সেইবোৰ চিঠা ও হাতৰ জমাবন্দি তুলিব।

নামজাৰি পঞ্জী :

১০২। মণ্ডলে তাৰপাছত নিজ লাটৰ নিমিত্তে বছৰেকীয়া নাম জাৰিৰ পৰিৱৰণ খালি ফৰমত (ফৰম নং ১৪) পূৰণ কৰিব। তেওঁ ফৰমত চহী কৰিব আৰু পৰ্য্যবেক্ষক কাননগোহৰ ওচৰত দাখিল কৰিব। পৰ্য্যবেক্ষক কাননগোহে সেই ফৰম তেওঁৰ গোটেই উপ-চক্ৰৰ এটা সম্পূৰ্ণ নামজাৰি পৰিৱৰণৰ সৈতে উপ-প্ৰতি-সমাহৰ্তাৰ ওচৰত দাখিল কৰিব। উপ-প্ৰতি-সমাহৰ্তাই সকলোবোৰ পৰিৱৰণ পঞ্জীয়ক কাননগোহলৈ পঠিয়াব। (১৮৫ নং অধিনিয়ম মতে)

সদৰলৈ অহা :

১০৩। জিলা বা মহকুমাৰ মুখ্য কাৰ্যালয়ৰ বাহিৰে আন ঠাইত যদি মণ্ডলে কাৰ্যালয়ৰ (ৰিচেছ) কাম কৰে, তেন্তে ওপৰত কোৱা কামবোৰ কৰিবলৈ মণ্ডলে এসপ্তাহ বা তাতকৈ কম দিনৰ বাবে এবাৰ সদৰ অফিছলৈ আহিব। চিঠা আৰু হাতৰ জমাবন্দি তেওঁ লগতে আনিব লাগিব।

১০৪। ওপৰত উল্লেখ কৰা দফাৰ কাম কৰিবলৈ, বা আন কাৰণত মণ্ডলে কমি বেছি বন্দবস্ত সংক্ষিপ্ত (দৌল) প্ৰস্তুত কৰা শেষ নোহোৱা পৰ্য্যন্ত কেতিয়াও নিজৰ ৰিচেছ কামৰ মুখ্য কাৰ্যালয় এৰি নেযাব।

নতুন একচনা ও ম্যাডি পট্টা বিতৰণ :

১০৫। (১) জহকালি কাৰ্যালয়ৰ (ৰিচেছ) কাম কৰোতে মণ্ডলে একচনা মাটিৰ

আৰু হুকুমমতে হোৱা ম্যাডি মাটিৰ নতুন পট্টা তৈয়াৰ কৰাটোও কৰ্তব্য। তলত উল্লেখ কৰা স্বৰ্তসমূহ পূৰণ কৰিলেহে মণ্ডলে সংশ্লিষ্ট মাটিৰ ম্যাডি কৰণৰ প্ৰস্তাৱ দিব পাৰে কাননগোহৰ জৰিয়তে আৰু কাননগোহৰ দ্বাৰা প্ৰমানিত হৈ সেই প্ৰতিবেদনত স্বৰ্তসমূহ পূৰণ হোৱা বুলি লিপিবদ্ধ থাকিব লাগিব।

একটকাৰ আদলতী টিকট বা চৰকাৰৰ সময়ে সময়ে দিয়া নিৰ্দেশমতে বেচি পৰিমাণৰ টিকট লগাই উপযুক্ত দৰ্খাষ্ট নিদিলে কোনো ম্যাডি পট্টাৰ হুকুম বা প্ৰস্তাৱ দিব নোৱাৰিব। আৰু একচনাৰ পৰা ম্যাডিলৈ পৰিৱৰ্তনৰ কাৰণে চৰকাৰে সময়ে সময়ে নিৰ্দ্ধাৰিত কৰা হাৰত এককিস্তি বা অধিক কিস্তিত মাছুল (প্ৰিমিয়াম) আদায় হোৱাৰ পিচতহে ম্যাডিকৰণ কৰিব পাৰিব। যিমানদূৰ সম্ভৱ পৰা যায় ম্যাডিকৰণ আবেদনৰ দৰ্খাষ্ট সমূহ পোৱাৰ তিনি মাহৰ ভিতৰত তদন্ত কৰি নিষ্পত্তি কৰিব লাগে।

(২) পূৰণ কৰিবলগীয়া স্বৰ্ত সমূহ হল :

(ক) চৰজামিনত মাটি খিনিৰ সীমা চিহ্নিত কৰা আৰু প্ৰকৃততে জৰীপ হোৱা হবলাগিব আৰু ইয়াৰ জৰীপ আৰু কালি পৰ্য্যবেক্ষক কাননগোহে পৰীক্ষা কৰিব লাগিব। সেই মাটিখিনি ট্ৰেভাৰ্চহে জৰীপ হোৱা আৰু শ্ৰেণী হিচাবে মেপ তৈয়াৰ কৰা গাওঁত থাকিব লাগিব।

(খ) সেই মাটিত শালি, বাও, স্থায়ী কঠিয়া, স্থায়ী জাৰ কালিৰ ফছল ইত্যাদি স্থায়ী ফছলৰ আবাদ হব লাগিব অথবা স্থায়ী ঘৰ বস্তিৰ বাবে ব্যৱহাৰ হব লাগিব।

অসম ভূমি আৰু ৰাজহৰ আইনৰ অধীনত যুগুত কৰা বন্দবস্ত নিয়মৰ ২৩নং ধাৰাত উল্লেখ কৰা নিয়ম উলংঘন কৰি কোনো ম্যাডি পট্টা দিব নোৱাৰিব আৰু চৰকাৰৰ বিশেষ হুকুম নোলোৱাকৈ ৰাজ্যিক চৰকাৰ বা কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ নিয়ন্ত্ৰণত থকা ৰাস্তাৰ ওপৰৰ ৩৫' ফুট সংৰক্ষিত জমিৰ পৰা ৬৬ ফুটৰ ভিতৰত কোনো মাটিত নতুনকৈ ম্যাডি পট্টা দিব নোৱাৰিব।

দখল বা মূলস্বৰ্ত সম্পৰ্কে কোনো বিবাদ থাকিলে কোনো নতুন ম্যাডি পট্টাৰ প্ৰস্তাৱ আৰু হুকুম দিব নোৱাৰিব।

- ৩। ওপৰত উল্লেখ কৰা নিয়মৰ বাহিৰেও চৰকাৰৰ বিশেষ হুকুমৰ ব্যতিৰেকে আৰু সময়ে সময়ে নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা প্ৰিমিয়াম আদায় নকৰাকৈ তলত উল্লেখ কৰা মাটিত কোনো নতুন ম্যাডি পট্ৰাৰ প্ৰস্তাৱ আৰু হুকুম নিদিব, যেনে- খনিৰ কাৰণে পত্তন দিয়া মাটিত বা চহৰ এলেকাৰ ভিতৰত, চহৰ এলেকাৰ সীমাৰ পৰা ২ মাইলৰ থকা মাটিত, অথবা এনে ক্ষেত্ৰত চৰকাৰে সময়ে সময়ে বান্ধি দিয়া সীমাৰ ভিতৰত থকা ভিতৰৰ মাটিত।

চিহ্নীয় দিয়া :

- ১০৬। ওপৰত কোৱা কাম শেষ হলে আসন্ন চফৰৰ কাম কৰিবলৈ মণ্ডলে পথাৰৰ মেপত নকৈ ম্যাডি ভুক্ত হোৱা দাগবোৰ আৰু নকৈ একচনা ভুক্ত হোৱা দাগবোৰত চিহ্ন দিব।

অস্থায়ী ভূপৃষ্ঠ সলনি হৈ থকা গাওঁত য'ত অস্থায়ী খেতিৰ প্ৰচলন আছে আৰু য'ত দাগৰ মাটিৰ সীমাটোহেদ বানপানী আৰু স্থায়ী জৰীপ খুটাৰ মেৰামতিৰ অভাৱত পৰিৱৰ্ত্তন হৈ থাকে তাৰ একচনা পট্ৰাৰ মাটি পেঞ্চিলৰ দাগত ৰাখিব।

৮ম খণ্ড-শীতকালীন চফৰ

শীতকালীন চফৰৰ কাম :

- ১০৭। শীতকালীন চফৰত মণ্ডলে কৰিবলগীয়া কামবোৰ তলত দিয়ামতে ভাগ কৰিব পাৰি।

(ক) পট্ৰাদান।

(খ) দৰিয়াবাদী জৰীপ আৰু বন্দবস্ত।

(গ) জলসিঞ্চিত আৰু অজলসিঞ্চিত মাটিৰ কাৰণে বেলেগে ফছলৰ কালি নোট কৰা। আৰু অন্যান্য মাটিৰ ব্যৱহাৰ পৰিসংখ্যা সংগ্ৰহ কৰা।

(ঘ) জৰীপৰ টিপ পৰিদৰ্শন কৰা।

(ঙ) খেতিৰ মাটি অনা-খেতিৰ কাৰণে ব্যৱহাৰ কৰিলে তাৰ তালিকা তৈয়াৰ কৰা।

(চ) ভূমিৰ সৰ্ব্বোচ্চ সীমা নিৰ্দ্ধাৰণ (চিলিং) আইনমতে ৰাখিব নোৱাৰা অতিৰিক্ত মাটি থকা আৰু অধিগ্ৰহন কৰি লোৱা মানুহৰ নামৰ তালিকা তৈয়াৰ কৰা।

(ছ) মাটিৰ ব্যৱহাৰ ভেদে বতৰৰ ফছল কালি নোট কৰা।

পট্টাদান (বিতৰণ) :

১০৮। মঙলে ১৫ নবেম্বৰৰ ভিতৰতে মূল বন্দবস্তৰ পট্টা দান কৰি সম্পূৰ্ণ কৰিব লাগিব।

দৰিয়াবাদী জৰীপ :

১০৯। দৰিয়াবাদী মাটি জৰীপ কৰি মেপ তৈয়াৰ কৰোতে মঙলে ৪৪-৪৯ অধিনিয়ম অনুসৰণ কৰিব আৰু তেওঁ আবাদী মাটি যাতে খাজানা নলগোৱাকৈ এৰা নপৰে তাৰ বাবে সকলোবোৰ চৰকাৰী দাগ পুনঃ পৰীক্ষা কৰিব। বন্দবস্তৰ হুকুম নোপোৱাকৈ দখল কৰা চৰকাৰী মাটিৰ তৌজী বাহিৰা খাজানা লগাব আৰু তৌজী বাহিৰা জমাবন্দিত ভুক্ত কৰিব। এনে কত্ৰুবিহীন দখলৰ বাবে মঙলে বেদখলী প্ৰতিবেদন দাখিল কৰিব। জহকালি চফৰত চোৱা দাগবোৰ সহ সকলোবোৰ দাগ পৰিদৰ্শন কৰিব আৰু ফছল অনুযায়ী কালি নোট কৰিব আৰু মাটিৰ ব্যৱহাৰৰ পৰিসংখ্যা সংগ্ৰহ কৰিব।

✓ পতিত মাটিৰ সম্পৰ্কে যাৱতীয় তথ্য সংগ্ৰহ কৰোতে মঙলে খেতিয়কৰ পৰা কিমান দিন মাটিখিনি পতিত ৰাখিছে স্থিৰ কৰিব আৰু তাৰ পিছত বৰ্তমান পতিত বা আন আন পতিত বা আবাদযোগ্য পতিত যেনে ধৰণৰ হয় তেনেকৈ নোট কৰিব। চলিত বছৰৰ কাৰণে পেলাই ৰখা মাটিক বৰ্তমান পতিত বোলা হয়। ২ বছৰৰ পৰা ৫ বছৰলৈ পেলাই

ৰখা মাটিক আন আন পতিত বোলা হয়। ৫ বছৰতকৈ অধিক কাল পেলাই ৰখা মাটিক আবাদযোগ্য পতিত বুলি ধৰা হয়, আৰু খেতিৰ উপযুক্ত হোৱা স্বৰ্ভূত মাটিখিনি যদি কোনো দিনেই ফছল আবাদ কৰা হোৱা নাই তেনে ধৰণৰ মাটিত এই পৰ্য্যায়ত ভুক্ত হয়। ১ নবেম্বৰৰ পৰা ৩০ নবেম্বৰলৈ এই সময় খিনি আৰু ১ জানুৱাৰীৰ পৰা ১৫ জানুৱাৰীলৈ এই সময় ছোৱা, ফছল অনুযায়ী মাটি কালি আৰু অন্যান্য মাটিৰ ব্যৱহাৰ যাৱতীয় পৰিসংখ্যা সংগ্ৰহ কৰোতে অতিবাহিত কৰিব। দোফছলী আৰু বহুফছলী মাটি কালি নোট কৰোতে আৱশ্যকীয় সাৱধনতা অৱলম্বন কৰিব।

৯ম খণ্ড - শীতকালৰ কাৰ্য্যালয়ৰ (ৰিচেছ) কাম :

১১০। শীতকালত কাৰ্য্যালয়ত কৰিবলগীয়া মণ্ডলৰ কামবোৰ তলত দিয়া মতে হবঃ

(ক) কালি পৰীক্ষা কৰাত শ্ৰেণী ফলা মেপ আৰু নোট বহীৰে সৈতে পৰীক্ষা কৰা।

(খ) দৰিয়াবাদী একচনা জমাবন্দি তৈয়াৰ কৰা।

(গ) জমাবন্দি আৰু হাতৰ চিঠাত মুঠ কৰা।

(ঘ) গাওঁৱাৰী আৰু চক্ৰৰ দৰিয়াবাদী কমি-বেচি বন্দবস্তৰ সংক্ষিপ্ত (দৌল) তৈয়াৰ কৰা।

(ঙ) কালি সংক্ষিপ্ত তৈয়াৰ কৰা।

(চ) ফছল সংক্ষিপ্ত (২য় খণ্ড) তৈয়াৰ কৰা।

(ছ) নতুন পট্টা তৈয়াৰ কৰা।

(জ) অহা বছৰৰ নিমিত্তে পথাৰৰ চিঠা নকল।

(ঝ) জলসিঞ্চন সংক্ষিপ্ত তৈয়াৰ কৰা।

এইবিলাক কাম পাৰিলে মণ্ডলক লাটত ৰাখি কাননগোহৰ তত্ত্বাবধনত কৰাব লাগে। এনে কৰিলে মণ্ডলে পথাৰৰ কাম কৰিবলৈ সময় পাব।

পট্টাৰ প্ৰকাৰ নতুন আৰু পুনৰ ভুক্ত কৰা :

১১১। দৰিয়াবাদী বন্দবস্তৰ সময়ত যিবিলাক মাটি লোৱা হয় তাক একচনীয়া বুলি গন্য কৰা হয়। ১০৫ অধিনিয়মত উল্লেখ কৰা মাটিবোৰ পৰৱৰ্তী মূলবন্দবস্তৰ ম্যাদিলৈ নিব। যেতিয়া ২০৮ অধিনিয়ম মতে তদন্ত সাপেক্ষে মূল বন্দবস্তত ম্যাদি পট্টা বাদ দিয়া হয়, পট্টাবোৰ জমাবন্দিত কাটি নেপেলাব; কিন্তু মৌজাদাৰ বা তহচিলদাৰে জমাওৱাছিল বা তৌজী তৈয়াৰ কৰোতে তেওঁলোকৰ সুবিধাৰ্থে মন্তব্য ঘৰত অস্থায়ী ভাবে বাদ দিয়া হৈছে বুলি লিখি ৰাখিব। ১৫৮ আৰু ২০৭ নং অধিনিয়ম মতে পৰ্য্যবেক্ষক কাননগোহ আৰু উপ-প্ৰতি-সমাহৰ্ত্তাই কৰিবলগীয়া তদন্ত দৰিয়াবাদী বন্দবস্তত পূৰ্ব্বতে নোট কৰিব লাগিব। যিবোৰ পট্টাৰ মাটিত পট্টাদাৰে দখল পায় সেইবিলাক পট্টা পুনৰ দৰিয়াবাদী বন্দবস্তত ম্যাদি জমাবন্দিৰ চাবেক ঠাইত ৰাখিব। একচনা নাকাটিব। জমাবন্দিত মন্তব্য ঘৰত পূৰ্বৰ লিখা মন্তব্যটো কাটি পেলাব। যি পট্টাৰ মাটি দখল নকৰা পাব, সেই পট্টা বাদ দিবৰ কাৰণে আয়ুক্তৰ মঞ্জুৰী হুকুম আনিবৰ কাৰণে উপায়ুক্তলৈ প্ৰতিবেদন দিব আৰু আয়ুক্তৰ হুকুম পালে জমাবন্দিত পট্টাখন কাটি খব।

দৰিয়াবাদী দৌল, ফছল সংক্ষিপ্ত, পট্টা আৰু জলসিঞ্চন সংক্ষিপ্ত :

১১২।(১) মঙুলে অফিছলৈ আহিয়েই লাটৰ কমি-বেচি বন্দবস্ত সংক্ষিপ্ত তৈয়াৰ কৰিব। তাৰ পিছত তেওঁ গাওঁৱাৰী হিচাবে তেওঁৰ লাটৰ কালি সংক্ষিপ্ত, ফছল সংক্ষিপ্ত আৰু জলসিঞ্চন সংক্ষিপ্ত তৈয়াৰ কৰিব আৰু নিৰ্দ্ধাৰিত সময়ৰ ভিতৰত পৰ্য্যবেক্ষক কাননগোহৰ ওচৰত দাখিল কৰিব।

২। মঙুলে কালি সংক্ষিপ্ত তৈয়াৰ কৰোতে মাটিত ব্যৱহাৰ হিচাবে কৰা শ্ৰেণী ভিত্তিত হোৱা কালিৰ মুঠ চিঠাৰ চফাৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰি কালি সংক্ষিপ্ত ফৰমত চফাৰ নম্বৰ ভাৰাব আৰু গাওঁৰ মুঠ তৈয়াৰ কৰিব। কালি সংক্ষিপ্তৰ ব্যৱস্থামতে বন্দবস্ত থকা আৰু বন্দবস্ত নথকা মাটিৰ কাৰণে বেলেগে বেলেগে ভৰাব।

ফছল সংক্ষিপ্ত (২য় খণ্ড) আৰু জলসিঞ্চন সংক্ষিপ্তৰ কাৰণে চিঠাত চফাৱাৰী কৰিব। গাওঁ হিচাবে মুঠ কৰা সংক্ষিপ্ত সংগৃহীত ফৰ্দিৰ

সৈতে পৰ্য্যবেক্ষক কাননগোহৰ ওচৰত দাখিল কৰিব। পৰ্য্যবেক্ষক কাননগোহে তেওঁৰ সংক্ষিপ্ত চক্ৰ বিষয়াক দাখিল দিয়াৰ পিছৰ পৰা একবছৰলৈ সংগৃহীত ফৰ্দিবোৰ জমা ৰাখিব।

৩। গাওঁৰ বনাঞ্চলৰ কালি দুভাগত বিভক্ত হব। প্ৰথম খণ্ড হব জৰীপ হোৱা গাওঁৰ কাৰণে আৰু দ্বিতীয় খণ্ড হব জৰীপ নোহোৱা গাওঁৰ কাৰণে। ১ম খণ্ড চিঠাৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰি কালি সংক্ষিপ্তৰ ২ নং ঘৰত নোট কৰিব; কিন্তু ২য় খণ্ড (জৰীপ নোহোৱা গাওঁৰ) মণ্ডলে অনুমান কৰি কালি সংক্ষিপ্ত ২৮ নং ঘৰত ভৰাব।

প্ৰকৃততে এই দুটা ভাগে বনাঞ্চলৰ মাটি কালিৰ পৰিমাণ নিৰ্ণয় নকৰে। বন বিভাগৰ অধীনত থকা বনাঞ্চলৰ কালি বাদ পৰি থাকিব। মণ্ডলে তৈয়াৰ কৰা চিঠা আৰু কালি সংক্ষিপ্তত এই মাটি কালিৰ পৰিমাণ ঠিকমতে গণনা কৰিব নোৱাৰিব। ইয়াৰ হিচাব জিলাৰ বন বিভাগৰ বিষয়াৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰিব আৰু ইয়াক জিলাৰ বনাঞ্চলৰ তৃতীয় খণ্ড বুলি ধৰিব। জিলা পৰ্য্যায়ত এই তিনিওটা খণ্ডৰ বনাঞ্চলৰ কালিৰ মুঠ কৰি ভৰাব।

৪। ৫৯নং অধিনিয়মত আন আন মাটিৰ ব্যৱহাৰ শ্ৰেণীৰ সংজ্ঞা আৰু বিৱৰণ দিয়া আছে।

৫। বিভিন্ন স্তৰৰ কৰ্ত্তৃপক্ষই নিজ নিজ এলেকাৰ কালি সংক্ষিপ্ত তলত দিয়া সময় সূচীমতে দাখিল দিব :-

(ক) মণ্ডলে পৰ্য্যবেক্ষক কাননগোহক দাখিল দিয়া ১মাৰ্চ।

(খ) পৰ্য্যবেক্ষক কাননগোহে চক্ৰ বিষয়াক দাখিল দিয়া ১৫ মাৰ্চ।

(গ) চক্ৰ বিষয়াই পৰিসংখ্যা অধিকৰ্ত্তালৈ আৰু প্ৰতিলিপি ৩১ মাৰ্চ।
চৰকাৰক দিয়া তাৰিখ।

(ঘ) ৰাজ্য চৰকাৰে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰক দাখিল দিয়া তাৰিখ ১৫ মে।

৬। ফছল সংক্ষিপ্ত দুভাগত ভগোৱা হৈছে। জহকালি চফৰৰ পিছত মণ্ডলে ফছল সংক্ষিপ্ত ১ম খণ্ড তৈয়াৰ কৰিব আৰু জাৰকালিৰ

. চফৰৰ পিছত ফছল সংক্ষিপ্ত ২য় খণ্ড তৈয়াৰ কৰিব।

সৰ্বভাৰতীয় পৰ্য্যায়ত উৎপন্ন হোৱা সকলোবোৰ ফছল লিপিবদ্ধ কৰিবৰ কাৰণে প্ৰয়োজনীয় শিতানৰ ব্যৱস্থা ৰখা হৈছে। অসমত নোহোৱা বা খুব কম পৰিমাণে হোৱা কিছুমান ফছল বাদ দিয়া হৈছে। ফছল সংক্ৰান্তত কালি জলসিঞ্চিত কালি আৰু অনা-জলসিঞ্চিত কালি ভৰাবৰ কাৰণে শিতান ৰখা হৈছে। চিঠাৰ পৰা এই শিতানবোৰত পুৰা কৰিব পাৰিব।

অসমত মিশ্ৰ ফছলৰ প্ৰচলন খুব কম আছে। পাহাৰী জিলা কেইখনত য'ত ৰুম খেতিৰ প্ৰচলন আছে, মিশ্ৰ ফছল খুব বেচি পৰিমাণে কৰা নহয়, আৰু আৰু বাও ধানৰ মিশ্ৰ ফছল সাধাৰণতে কৰে। ৩ বা ৪ টা ফছলৰ মিশ্ৰ ফছল খুব কম। মুখ্য মিশ্ৰ ফছলৰ কাৰণে ফছল সংক্ষিপ্তত ঘৰ বনোৱা আছে। নিজৰ নিজৰ এলেকাৰ ফছল সংক্ষিপ্ত ভাৰপ্ৰাপ্ত বিষয়ই বিভিন্ন পৰ্য্যায়ত তলত দিয়া সময়-সূচীৰ ভিতৰত দাখিল দিব।

ফছল সংক্ষিপ্ত ১ম খণ্ড :

- ১। মণ্ডলে পৰ্য্যবেক্ষক কাননগোহক দিয়া তাৰিখ - ১ জুলাই।
- ২। পৰ্য্যবেক্ষক কাননগোহে চক্ৰবিষয়ক দিয়া তাৰিখ - ১৫ জুলাই।
- ৩। চক্ৰ বিষয়ই পৰিসংখ্যা অধিকৰ্ত্তালৈ আৰু প্ৰতিলিপি চৰকাৰক দিয়া তাৰিখ - ৩০ জুলাই।
- ৪। ৰাজ্য চৰকাৰে কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰক দিয়া তাৰিখ - ১৬ চেপ্তেম্বৰ।

ফছল সংক্ষিপ্ত ২য় খণ্ড :

- ১। মণ্ডলে পৰ্য্যবেক্ষক কাননগোহক দিয়া তাৰিখ- ১ ফেব্ৰুৱাৰী।
- ২। পৰ্য্যবেক্ষক কাননগোহে চক্ৰ বিষয়ক দিয়া তাৰিখ- ১৫ ফেব্ৰুৱাৰী
- ৩। চক্ৰ বিষয়ই পৰিসংখ্যা অধিকৰ্ত্তালৈ আৰু